

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Μάγεψε
το
θάρος
σου,
Ανδρώ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Μάζεψε το θάρρος σου,
Ανδρώ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
Θέντα Μιμηλάκη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη λογοτεχνία

Σειρά: Σύγχρονη λογοτεχνία για νέους

Γιώργος Χατζόπουλος, *Μάζεψε το θάρος σου, Ανδρώ*

Εικονογράφηση: Θέντα Μιμηλάκη

Επιμέλεια-διορθώσεις: Αντωνία Κίεσσοπούλου

Σελιδοποίηση: Αλέξιος Δ. Μάστορης

Copyright© Γιώργος Χατζόπουλος

Copyright© για την εικονογράφηση Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη), 2020

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη), Γιώργος Χατζόπουλος, 2020

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2020

ΚΕΤ Γ991 ΚΕΠ 533/20 ISBN 978-960-16-8920-3

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665 – ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 – ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στην Ελευθερία

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ

ΙΚΟΝΙΟΝ

ΜΕΓΑΛΟ ΒΟΥΝΟ

ΣΑΜΟΥΣΑΤΟ

ΛΥΚΑΝΔΟΣ

ΧΑΡΚΕΜΙΣ

ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ

ΧΑΛΕΠΕ

ΡΑΧΕ

ΔΑΜΑΣΚΟΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΚΥΠΡΟΣ

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΜΕΔΙΝΑ

ΜΑΓΓΕ
(ΜΕΚΚΑ)

ΟΣ

ΜΟΣΟΥΛΗ

ΚΑΣΠΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

• ΣΑΜΑΡΑ
ΛΙΜΝΗ ΑΛ-ΝΤΟΥΡ

• ΒΑΓΔΑΤΗ

ΕΦΡΑΤΗΣ

ΤΙΓΡΗΣ

ΠΕΡΣΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

Μάζεψε το θάρρος σου

Η νύχτα ήταν ασέληνος και ο ουρανός νεφελώδης. Ίσα που αχνοφώτιζαν τα λιγοστά άστρα που ξεχώριζαν ανάμεσα στα σύννεφα. Η Ανδώ είχε πάρει τη στράτα που οδηγούσε από την κεντρική πλατεία της Λυκανδού¹ στη συνοικία των Ευγενών. Με βιάδισμα γοργό, άλλες φορές πηδώντας πάνω από τους νερόλακκους κι άλλες φορές περνώντας ανάμεσά τους, κατευθυνόταν προς το σπίτι της, την έπαυλη των Χρυσομάλληδων.

Η απογευματινή καλοκαιρινή καταιγίδα που ξέσπασε λίγο πριν τη δύση του ήλιου δεν κράτησε πολύ. Ίσα με μισή ώρα. Όμως ήταν τόσο δυνατή, οι αστραπές και οι βροντές τόσο πολλές, που όσες αντροπαρέες είχαν απομείνει στην αγορά από το μεσημέρι κι όσοι νεαροί συνέχιζαν να ασκούνται στα γυμναστήρια και στους στίβους μάχης έτρεξαν στα σπίτια τους να προστατευτούν και να φάνε το βραδινό τους.

1. στο ακριτικό έπος *Βασίλειος Διγενής Ακρίτης* αναφέρεται ως Λύκαντος. Ήτανε κάστρο και έδρα ενός από τα τέσσερα ανατολικά θέματα της αυτοκρατορίας. Σήμερα είναι η πόλη Kizlar Kalesi της Τουρκίας.

Ένα δροσερό αεράκι φύσηξε απότομα από τη μεριά του Μεγάλου Βουνού². Η ατμόσφαιρα μύρισε δρογμένο ξύλο και ρετσίνι. Η Ανδώ αναρίγησε. Η βροχή είχε ποτίσει τα ρούχα της για τα καλά και το κορμί της είχε παγώσει. Τάχυνε το δήμα της για να φτάσει όσο πιο γρήγορα γινότανε. Όταν διάβηκε και το μικρό, ξύλινο, τοξωτό γεφυράκι, λίγο πριν την έπαυλη του κυρ Διαμαντή Πετούνια, έτρεχε πλέον με όλη της τη δύναμη.

Σφιχτά κάτω από τη μασχάλη της, μέσα σ' ένα σακίδιο φτιαγμένο από καμηλότριχες, κρύβει το λάφυρο από το ριψοκίνδυνο ρεσάλτο της στο Κυβερνείο. Εντέλει αποδείχτηκε πολύ πιο εύκολο απ' ό,τι περίμενε. Η ξαφνική νεροποντή δοήθησε τα σχέδιά της. Μέσα στον πανζουρλισμό που επικράτησε, όπου ζώα κι άνθρωποι έτρεχαν να κρυφτούν, κατάφερε να μπει στο Κυβερνείο, να πάρει αυτό που ήθελε και να βγει δίχως να την αντιληφθεί κανείς.

Φτάνοντας στην έπαυλη των Χρυσομάλληδων, κατευθύνθηκε προς τη βορινή πλευρά της αυλής. Θα έκανε κύκλο για να φτάσει στο δωμάτιό της, αλλά μόνο με αυτόν τον τρόπο θα απέφευγε κάποιο ανεπιθύμητο συναπάντημα με κανένα από τα μέλη της πολυπληθούς οικογένειάς της ή με κάποια δάγια³ ή με κανέναν στρατιώτη από τους πολλούς που πηγαινοέρχονταν ολημερίς. Έστριψε πίσω από το τρικλίνιο⁴, προσπέρασε τα τετρακάμαρα κτίσματα, τα δωμάτια των υπηρετών και των δούλων, και κοντοστάθηκε έξω από το δικό τους δωμάτιο.

Κοίταξε από το καγκελόφραχτο παράθυρο και είδε τη

-
2. πρόκειται για την οροσειρά του Αντίταυρου στα ανατολικά σύνορα της Τουρκίας. Στο έπος *Βασίλειος Διγενής Ακρίτης* αναφέρεται ως όρος Ζυγός.
 3. υπηρέτρια.
 4. τραπεζαρία για επίσημα τραπέζια της οικογένειας.

μητέρα της. Μόνη, καθισμένη σε μία καρέκλα δίπλα στην τάβλα⁵, κάτω από το φως ενός λυχναριού, με το κεφάλι σκυμμένο, έπλεκε, ως συνήθως. *Τι όμορφη! Καμιά θλίψη δεν μπορούσε να μαράνει το άνθος του προσώπου της!*⁶

Τα ξανθά της μαλλιά ήταν χωρισμένα στη μέση και τα συγκρατούσε στον αυχένα ένα χτένι από ελεφαντόδοντο. Τα μάτια της ήταν πράσινα, σπινθηροβόλα, στο χρώμα της ελιάς. Το μέτωπό της, όπως και τα ζυγωματικά της, πλατιά και φωτεινά, θαμμένα συνήθως μ' ένα ελαφρύ ερυθρό χρώμα. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με την ελαφίσια κορμοστασιά, της έδιναν ένα ύφος αρχοντικό, που ταίριαζε στην καταγωγή της.

Η Ανδώ έκανε αθόρυβα τον γύρο του σπιτιού για να μπει από την πίσω πόρτα. Δεν είχε χρόνο για καλησπέρες και για καληνύχτες. Την περίμεναν. Έσπρωξε προσεκτικά την πόρτα, διέσχισε το κελάρι κι έφτασε στην κουζίνα. Επάνω στον πυροστάτη, μέσα σ' ένα πήλινο τσουκάλι, έβραζαν φασόλια. Αν και είχε μεγάλη πείνα, τα προσπέρασε και κατευθύνθηκε αθόρυβα προς τη σκάλα που οδηγούσε στο ανώγειο.

Όμως τα ξύλινα σκαλοπάτια την πρόδωσαν. Κάτω από το βάρος του σώματός της αναστέναξαν δυνατά. Μέσα στην ησυχία της νύχτας ακόμη κι ένας γέρος θ' άκουγε το τρίζιμο που έκαναν τα σανίδια.

«Ανδώ; Εσύ είσαι;» ρώτησε η μητέρα της.

«Εγώ είμαι».

«Γύρισες;»

«Γύρισα».

«Πού ήσουν;»

5. χαμηλό ξύλινο τραπέζι που χρησίμευε για φαγητό και για εργασίες.

6. παραλλαγή στίχου από το έπος *Βασίλειος Διγενής Ακρίτης*, όπως σώζεται στη διδλιοθήκη Εσκοριάλ της Μαδρίτης (στίχος 192).

«Στο γυμναστήριο. Πού αλλού;» της απάντησε βαριεστημένα.

«Δε σου έχω πει πως δε θέλω να παραβροδιάζεσαι; Και μ' όλο αυτόν τον όμβρο⁷ ανησύχησα. Έλα να σε δω. Μούσκεψες;»

Πριν προλάβει ν' απαντήσει η Ανδώ, άκουσε το εργόχειρο ν' ακουμπάει στην τάβλα και την καρέκλα να σέρνεται στο πάτωμα. Ήταν φανερό πως είχε σηκωθεί όρθια κι ερχόταν προς το μέρος της. Απίθωσε γρήγορα κι απαλά επάνω στα σκαλοπάτια το μάλλινο σακίδιο και με διαστικές κινήσεις έσπευσε να την προφτάσει.

«Οχ, Παναγιά μου» έκανε η μητέρα της βλέποντάς την. «Μούσκεμα είσαι! Καλά, δεν είδες τα σύννεφα; Από το μεσημέρι πλάκωσαν στον ουρανό...»

«Τα είδα».

«Και...»

Αν και η φωνή της ακουγόταν αυστηρή, ο τόνος της είχε μία γλυκύτητα.

«Δε γινότανε να φύγω. Είχαμε αγώνες στο σπαθί».

«Πάλι αγώνες; Ως πότε θα ξιφομαχείς και θα παλεύεις στα γυμναστήρια και στους στίδους μάχης;»

Η Ανδώ δεν απάντησε, μοναχά αναστέναξε θυμωμένα.

«Πρέπει να σταματήσεις να κυκλοφορείς με αντρικά ρούχα, ζωσμένη μ' αυτά τα σπαθιά και τις φαρέτρες. Δεν είσαι πια κοριτσάκι. Έχεις γίνει γυναίκα... Πότε θα το πάρεις απόφαση;»

«Ποτέ!» της φώναξε η Ανδώ και κινήθηκε προς τη σάλα με σκοπό να δραπετεύσει απ' τις ερωτήσεις της.

Την εκνεύριζαν αυτές οι ερωτήσεις. Τις είχε ακούσει πολλές φορές τα τελευταία δύο χρόνια. Τι κι αν της έδινε

7. δυνατή και περαστική βροχή.

πάντα την ίδια απάντηση, τι κι αν της έλεγε ξανά και ξανά πως δε σκόπευε να παντρευτεί σύντομα, πως ήθελε να γίνει στρατηγός κι ας ήταν γυναίκα, εκείνη, η Ευδοκία, η μητέρα της, συνέχιζε να πιστεύει πως μία ωραία ημέρα ως εκ θαύματος η κόρη της θα παρατούσε τις παλαιότερες και θα έπιανε τα εργόχειρα. Κι ύστερα, όπως όλα τα κορίτσια της ηλικίας της, θα παντρευότανε ένα ωραίο παλικάρι.

Η αλήθεια ήτανε, βέβαια, πως όλες οι συνομήλικές της, που εκείνη τη χρονιά μπαίνανε στο δωδέκατο έτος της ηλικίας τους, αυτό ονειρεύονταν κι αυτό επιθυμούσαν. Η Ανδώς, όμως, εξόν από το σπαθί, το δοξάρι και τη σαίτα, τον κυνήγι, την πάλη και τον πόλεμο, άλλη έννοια δεν είχε.

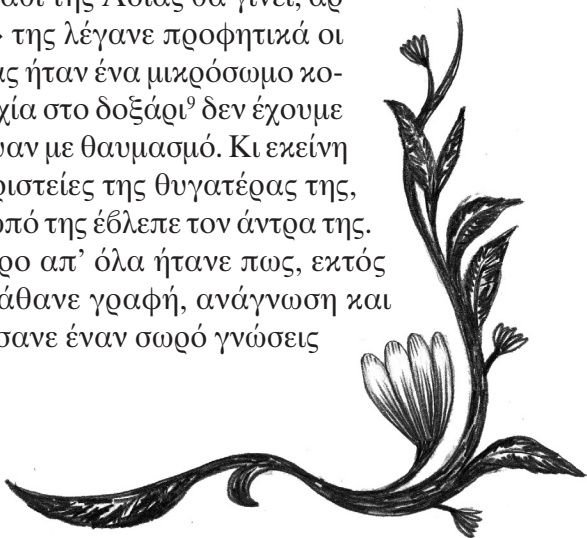
Βέβαια, το μεγαλύτερο φταίξιμο για όλα αυτά το είχε η ίδια η μητέρα της. Κι αυτό την πείραζε πιο πολύ την Ευδοκία. Γιατί αυτή είχε επιτρέψει να εκπαιδευτεί η μοναχοκόρη της από τους καλύτερους ακρίτες και γυμναστές λες κι ήτανε αγόρι. Κι αυτή είχε δώσει την άδεια να της μάθουνε να καβαλικεύει το άλογο, να ρίχνει το ραβδί⁸ και να πολεμάει με σπάθες.

«Το καλύτερο σπαθί της Ασίας θα γίνει, αρχόντισσα Ευδοκία!» της λέγανε προφητικά οι εκπαιδευτές της, κι ας ήταν ένα μικρόσωμο κορίτσι. «Τέτοια ευστοχία στο δοξάρι⁹ δεν έχουμε ξαναδεί!» την παίνευαν με θαυμασμό. Κι εκείνη καμάρωνε για τις αριστείες της θυγατέρας της, ίσως γιατί στο πρόσωπό της έδλεπε τον άντρα της.

Όμως το χειρότερο απ' όλα ήτανε πως, εκτός από τα όπλα, της μάθανε γραφή, ανάγνωση και αριθμητική. Της δώσανε έναν σωρό γνώσεις

8. κοντάρια.

9. τόξο.

γεωγραφίας, ζωολογίας και αστρολογίας, και τη μύησαν στη μετρική, στην ποίηση και στη ρητορική. Μ' όλα αυτά στο μυαλό της, είχε πλέον το θράσος ν' αντιμιλάει όχι μόνο στην ίδια, αλλά και στον παππού της τον Νικόλαο. Ακόμα και στους θείους της, τον Αρτέμιο και τον Θεόδωρο, τον αρχιστράτηγο και τον δούκα¹⁰ της Λυκανδού αντίστοιχα, έβγαζε γλώσσα.

Σε μια εποχή που τα περισσότερα κορίτσια, ακόμα και της δικής της καταγωγής, τα μόνα πράγματα που μάθαιναν ήταν κέντημα για να κάνουν την προίκα τους, μαγειρική για να ετοιμάζουν φαγητό για την οικογένεια, ηρωικά τραγούδια για να τα τραγουδούν στους άντρες τους, ώστε να τους διασκεδάζουν όταν επέστρεφαν από τα άκρα. Α! Και λίγα γράμματα, τ' απαραίτητα, για ν' διαβάζουν τους βίους των αγίων από τα συναξάρια και τους *Ψαλμούς του Δαβίδ*.

Αυτά ταίριαζαν στη θέση των γυναικών τότε, μα όχι στην Ανδώ, τη μοναχοκόρη του Διγενή Ακρίτη, του πιο γενναίου, δυνατού και άφοβου άντρα που έζησε ποτέ στην Ανατολή, που η φήμη του είχε εξαπλωθεί από τη Βασιλεύουσα μέχρι τη Βαγδάτη κι από την Αλεξάνδρεια μέχρι την Τραπεζούντα!

Η Ανδώ, δυστυχώς, ελάχιστες αναμνήσεις είχε από αυτόν. Ό,τι ήξερε το ήξερε από τις διηγήσεις της μητέρας της κι από τα τραγούδια των ραψωδών. Πόσα και πόσα χειμωνιάτικα βράδια δεν ξεροστάλισε έξω απ' το παραθύρι κάποιου καπηλείου για να τους κρυφακούσει να εξυμνούν τις ένδοξες μάχες του πατέρα της ενάντια στους Σαρακη-

10. κατά την ύστερη ρωμαϊκή εποχή, ο τίτλος αποδιδόταν στους αρχηγούς του αυτοκρατορικού ιππικού, ενώ στη συνέχεια εξελίχθηκε σ' έναν γενικό τιμητικό τίτλο για πολλές στρατιωτικές διοικήσεις.

νούς¹¹. Σε πόσα και πόσα καλοκαιρινά πανηγύρια δεν μπερδεύτηκε με τους χωριάτες που διψούσαν ν' ακούσουν τα κατορθώματα του Διγενή για να μάθει πως ο πατέρας της νίκησε τον δράκο, πως σκότωσε το λιοντάρι, πως κατεδίωξε τους απελάτες¹² κι ένα σωρό άλλες ιστορίες.

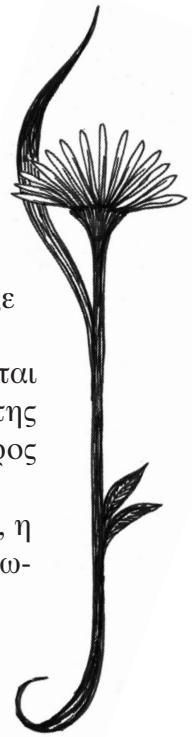
«Εσύ πρέπει να το πάρεις απόφαση! Δεν πρόκειται να παντρευτώ! Μια μέρα θα γίνω στρατηγός!» της απάντησε η Ανδώ θυμωμένα και κατευθύνθηκε προς τη σκάλα.

Πριν προλάβει όμως να βγει από το δωμάτιο, η Ευδοκία την άρπαξε από το χέρι. Δεν ήθελε να χωρίσουν έτσι. Δεν ήθελε να πηγαίνουν για ύπνο μαλωμένες. Το είχε ως αρχή αυτό. Την τράβηξε κοντά της. Μέσα στο ημίφως διέκρινε τα σουφρωμένα πεισματάρικα χείλη και τα σμιγμένα τοξωτά φρύδια της και χαμογέλασε. Πόσο πολύ του έμοιαζε...

«Έλα σμά μου να σε αγκαλιάσω. Όλη μέρα δε σε είδα σήμερα. Έλα...» την παρακάλεσε και την τράβηξε απαλά.

Η υγρασία και το κρύο από το σώμα της κόρης πέρασε στο σώμα της μάνας και η θέρμη της μάνας στο κορμί της κόρης. Εδώ και επτά χρόνια, πάντοτε η μία στην αγκαλιά της άλλης έδρισκε καταφύγιο. Η μάνα έδινε κουράγιο στο παιδί και το ορφανό στη μάνα.

«Μου θυμίζεις τόσο πολύ τον κύρη σου» της ψιθύρισε η Ευδοκία κι ύστερα από μια μικρή παύση χαμογέλασε και της είπε: «Είσαι ξεροκέφαλη κι εσύ σαν κι αυτόν».

11. νομαδική αραβική φυλή από τη χερσόνησο του Σινά. Ο όρος προέρχεται από την αραβική λέξη sharqiyyin, που σημαίνει Ανατολίτες. Μετά την εξάπλωση του Ισλάμ, ο όρος επεκτάθηκε για όλους τους μουσουλμάνους.

12. κλέφτες.

«Γιατί το λες αυτό;» απόρησε η Ανδώ.

«Γιατί κι αυτός πάντα έκανε του κεφαλιού του...» της απάντησε εκείνη στρέφοντας το πρόσωπό της προς το παράθυρο, λες και ο άντρας της ήταν κάπου εκεί έξω.

Η Ανδώ τραδήχηκε από την αγκαλιά της και την κοίταξε.

Η Ευδοκία είχε στυλώσει το βλέμμα της προς το σκοτάδι που παραμόνευε έξω από το παράθυρο και με βλέμμα χαμένο, όπως όταν κάποιος θυμάται κάτι σημαντικό, συνέχισε: «Αν με είχε ακούσει εκείνη την ημέρα, τίποτα δε θα είχε συμβεί. Τώρα θα ήταν εδώ...».

Κόμπιασε. Ο λυγμός είχε ανέβει από τα σωθικά της στον λαιμό και την εμπόδιζε να μιλήσει. Τον κατάπια με μια γρήγορη κίνηση και πρόσθεσε:

«Αλλά ήταν κι αυτός σαν κι εσένα, αγύριστο κεφάλι!».

Οι δύο γυναίκες, μάνα και κόρη, μείνανε για λίγο να κοιτάζονται σιωπηλές μέσα στο δωμάτιο, αναλογιζόμενες τα λόγια που μόλις πριν είχαν ειπωθεί.

«Μητέρα...» μίλησε εντέλει η Ανδώ.

«Ναι».

«Να σε ρωτήσω κάτι;»

«Πες μου».

«Πώς ήταν ο κύρης μου;»

«Δυνατός, ανδρείος, γενναίος...»

«Όχι, αυτά τα ξέρω. Πώς ήταν εδώ, στον οίκο μας...»

Η Ευδοκία την κοίταξε παραξενευμένη.

«Τι εννοείς;»

«Θέλω να πω πώς ήταν μαζί σου, μαζί μου, αν στ' αλήθεια μας αγαπούσε...»

«Και βέβαια μας αγαπούσε. Μα τι είναι αυτά που λες;»

Η Ανδώ δε μίλησε. Ήταν η σειρά της να στρέψει το βλέμμα της προς το παράθυρο. Η μητέρα της την κοίταξε.

Μια βαθιά αυλακιά ανησυχίας σχηματίστηκε ανάμεσα στα φρύδια της.

Εάφνου ένα τρομακτικό ουρλιαχτό ακούστηκε από μακριά, από πολύ μακριά, έξω από τα τείχη της πόλης.

«Οουουουουουουουουου!!!»

Η Ευδοκία με γουρλωμένα μάτια έστρεψε το βλέμμα της ξανά προς το παράθυρο. Έμοιαζε με αλύχτισμα σκύλου, αλλά ποιος σκύλος έβγαζε τέτοιο ήχο; Περισσότερο θύμιζε ουρλιαχτό κάποιου τεράστιου λύκου ή αγριόχοιρου ή κάποιου άλλου παράξενου πλάσματος από τα πολλά που υπήρχαν στους μύθους και στα παραμύθια των Λυκανδιωτών.

«Θέλω να μου υποσχεθείς πως δε θα δγεις ποτέ όξω από τα σύνορα της Λυκανδού» είπε η Ευδοκία στη θυγατέρα της, αλλάζοντας ύφος και στάση στο σώμα της.

«Πώς σου ήρθε αυτό τώρα;» τη ρώτησε αμήχανα.

«Δε θέλω να χάσω κι εσένα...» ψέλλισε η Ευδοκία και τα μάτια της δούρκωσαν. «Άντε να δάλεις στεγνά ρούχα» πρόσθεσε, θέλοντας ν' αλλάξει θέμα.

Η Ανδώ πήρε το μάλλινο σακίδιο παραμάσχαλα και ανέβηκε στο ανώγειο. Έβγαλε με διασπικές κινήσεις τα βρεγμένα ρούχα της και φόρεσε στεγνά από το ερμάρι¹³. Ύστερα γονάτισε μπροστά σ' ένα μικρό τραπεζάκι και μέσα στο σκοτάδι ψαχούλεψε με τα χέρια της. Βρήκε το μελισσοκέρι, το άναψε, μετά πήρε ένα κομμάτι χαρτί, το κονδύλι, το μελάνι κι άρχισε να γράφει:

13. εντοιχισμένο ντουλάπι.

Αγαπημένη μου μητέρα,
Συμπάθα με που θα παρακούσω τις οδηγίες σου &
θα βγω έξω από τα τείχη της Λυκανδού, αλλά δεν
υπάρχει λόγος να ανησυχείς. Θα λείψω για μία
εβδομάδα. Μαζί με τον Κοσμά, τον Γιάννο & τον
Αγησίλαο θα πάμε στη Βαθιά Λίμνη για ψάρεμα.
Είναι κάτι που σχεδιάζαμε καιρό. Η Βαθιά Λίμνη
βρίσκεται στον Νότο & είναι μακριά από τα σύνορα.
Εξάλλου, είμαστε πλέον μεγάλοι & εκπαιδευμένοι.

Σε γλυκοφιλώ

Η θυγατέρα σου Ανδώ

Η Ανδώ σταμάτησε το γράψιμο και εναπόθεσε το μελανοδοχείο και την πένα επάνω στο γράμμα. Αρκουδίζοντας έφτασε στο κλινάρι της και έδγαλε κάτω από το στρώμα της έναν άδειο, υφασμάτινο, λινό μάρσιπο. Ύστερα τράβηξε μια ξύλινη κασέλα, άνοιξε το καπάκι και κάτω από τα ρούχα και τα ενδύματα ανέσυρε έναν μικρό πέλεκυ για μικροδουλειές, έναν δερμάτινο μανδύα για τις κρύες νύχτες, ένα φλασκί για να το γομώνει νερό από τις πηγές κι ένα μαχαίρι.

Τι άλλο να χρειαζότανε κανείς για ένα μακρινό ταξίδι; Έβαλε όλα τα πράγματα στον μάρσιπο, ζώστηκε το σπαθί στη μέση, το δοξάρι και τη φαρέτρα της με τις σαγίτες στην πλάτη και κοντοστάθηκε στη μέση του δωματίου. Φευγαλέα βλεμμάτισε το είδωλό της στον καθρέφτη που ήταν στερεωμένος πάνω σ' ένα ξύλινο έπιπλο. Ύστερα πήρε το μάλλινο σακίδιο παραμάσχαλα, έσθησε το κερί και κατέβηκε τις σκάλες αθόρυβα.

Η μητέρα της κοιμότανε γερμένη επάνω στην τάβλα. Μπήκε στο κελάρι, τύλιξε σ' ένα μαντίλι λίγο ψωμί κι ανθότυρο, τα έβαλε κι

αυτά μέσα στον μάρσιπο και βγήκε από την πίσω πόρτα του σπιτιού. Ο αέρας ήταν δροσερός. Με σβέλτες κινήσεις κατευθύνθηκε προς τη βορειοανατολική πλευρά του τείχους. Πενήντα εξήντα βήματα¹⁴ μετά το γεφυράκι σταμάτησε απότομα. Ένωσε πως κάποιος την ακολουθούσε. Δίχως να κοιτάξει, αφουγκράστηκε τον αέρα. Τ' αυτιά της τεντώθηκαν λες και ήταν γατίσια.

Με μια απότομη κίνηση γοργογύρισε και κοίταξε. Της φάνηκε πως είδε μία σκοτεινή φιγούρα σαν σκιά να κινείται προς τη γέριχη βελανιδιά. Έπιασε τη λαβή του σπαθιού της και ζύγωσε προς το δέντρο. Η σκιά με απαλές κινήσεις σκαρφάλωσε στον κορμό και χώθηκε στα κλαδιά. Πλησίασε ακόμη πιο κοντά. Κοίταξε ψηλά ανάμεσα στα φυλλώματα. Ξάφνου διέκρινε να την κοιτάζουν δύο μάτια που εξέπεμπαν ένα χλωμό φως.

Ένα ψυχρό ρεύμα τη διαπέρασε μέχρι τα κόκαλα. Έσφιξε τη λαβή του σπαθιού της και το ανέσυρε από το θηκάρι του. Ύστερα κράτησε την αναπνοή της για ν' ακούει καλύτερα. Μόνο το ορμητικό κελάρυσμα του νερού ακουγότανε. Η καρδιά της πήγαινε να σπάσει.

Μάζεψε το θάρρος της και περπάτησε άλλα τρία βήματα προς το δέντρο. Τα δύο φωτεινά μάτια ξαφνικά χάθηκαν. Τέντωσε τον λαιμό της μία προς τα δεξιά, μία προς τ' αριστερά και μετά πλησίασε ακόμα πιο πολύ. Τα παγωμένα φωτάκια ξαναεμφανίστηκαν, μόνο που τώρα έγιναν τρία, τέσσερα, πέντε, δέκα... Χαμογέλασε με ανακούφιση.

Αστέρια που αντιφέγγιζαν μέσα από τα κλωνάρια ήταν! Καθώς το ελαφρύ αεράκι μετακινούσε τα σύννεφα, η λάμψη τους μια κρυβόταν και μια εμφανιζόταν πίσω από τις σκιές των φύλλων. Η αίσθηση του τρόμου που την είχε

14. μονάδα μήκους, που ισοδυναμούσε με 77,08 εκατοστά του μέτρου.

κατακλύσει ολόψυχα χάθηκε. Έβαλε το σπαθί της στο θηκάρι του, γύρισε την πλάτη της προς τη βελανιδιά και, έχοντας παραμάσχαλα το σακίδιο, έτρεξε προς τη Μικρή Πόρτα.

Τι να περιέχει άραγε το σακίδιο και το σφίγγει τόσο δυνατά στον κόρφο της; σκέφτηκε ένας σπίνος που δεν είχε ύπνο και παρακολούθησε όλη τη σκηνή από ένα ψηλό κυπαρίσσι που έστεκε πέντε δήματα πιο εκεί. Κι εκείνη η αλλόκοτη σκιά με τα φωτεινά μάτια τι ήταν; αναρωτήθηκε ξανά ο σπίνος και μ' ένα απότομο φτερούγισμα πέταξε ως τη γέρινη βελανιδιά για να λύσει την απορία του.

Ήθελε να δει από κοντά το παράξενο ζώο που, ενώ έμοιαζε με σκύλο, ή καλύτερα, θα έλεγε κανείς, με λύκο, είχε την ευλυγισία γάτας, που, αν και είχε σώμα, έμοιαζε πιο πολύ με σκιά. Δεν είχε ξαναδεί ποτέ του μέχρι τώρα ένα τέτοιο πλάσμα. Βέβαια, το μικρό μυαλούδάκι του δεν μπορούσε να θυμάται και πολλά πολλά από την πλούσια σε ζώα και φυτά φύση.

Ο σπίνος μ' ένα απαλό και ανέμελο πήδημα επιχείρησε να βρεθεί ακόμα πιο κοντά για να ικανοποιήσει την περιέργειά του, αλλά δεν πρόλαβε. Ενώ ήταν ακόμη στον αέρα, το πλάσμα με μια απότομη, αστραπιαία κίνηση τον άρπαξε με τα σουβλερά του νύχια και τον έστειλε στο αδηφάγο στομάχι του. Ένα σφύριγμα ακούστηκε. Μ' ένα σάλτο το πλάσμα βρέθηκε κάτω από το δέντρο και κατευθύνθηκε προς το αρχοντικό των Χρυσομάλληδων. Καταμεσής της στράτας, μακριά από τις σκιές των φύλλων, κάτω από το φως των αστεριών, η μορφή του φαινόταν πλέον πολύ καθαρά.

Θα σε καρτερούμε

Ο Κοσμάς, ελαφροπατώντας τοίχο τοίχο, σαν να ήτανε σκιά, διέσχισε μία τοξωτή στοά που τρυπούσε έναν βράχο, προσπέρασε την έρημη κεντρική πλατεία της Λυκανδού –ένας ταβερνιάρης προσπαθούσε να διώξει τους δυο τρεις τελευταίους θαμώνες του μαγαζιού για να πάει για ύπνο κι αυτός– κι ύστερα πήρε την πλακόστρωτη, ελικοκωτή, ανηφορική στράτα που οδηγούσε στη βόρεια πλευρά της πόλης.

Η Λυκανδός ήταν χτισμένη σε τρία ομόκεντρα τετράγωνα. Στο πρώτο τετράγωνο δρισκοτότανε η αγορά, το διοικητήριο, οι ξενώνες, οι παλαιίστρες, τα λουτρά κι άλλα δημόσια κτίρια. Ένα τείχος χώριζε αυτή την περιοχή από το επόμενο τετράγωνο, όπου κατοικούσαν τα φτωχά λαϊκά στρώματα. Εκατοντάδες σπίτια στοιβαγμένα το ένα επάνω στο άλλο στέγαζαν εργάτες, βιοτέχνες, μικροπωλητές, μαζί με άλλους βιοπαλαιστές. Αυτό το δεύτερο τετράγωνο το περιέβαλλε ένα ακόμη τείχος κι αμέσως μετά ακολουθούσε το τρίτο τετράγωνο με τα Μεγάλα Τείχη της πόλης. Κολλημένα επάνω στα Μεγά-

λα Τείχη βρίσκονταν τα γυμναστήρια, οι αποθήκες και οι στάβλοι.

Σε μία από τις τέσσερις πλευρές του τελευταίου τετραγώνου, τη βορινή, υψωνόταν ένας λόφος. Στους πρόποδες αυτού του λόφου και γύρω από αυτόν απλωνόταν η συνοικία των Ευγενών. Εκεί κατοικούσαν οι υψηλόβαθμοι διοικητικοί υπάλληλοι, οι στρατιωτικοί και οι έμποροι, γενικά οι άρχοντες της πόλης.

Η ελικωτή, ανηφορική, πλακόστρωτη στράτα οδηγούσε τον Κοσμά στις επαύλεις με τους μεγάλους κήπους και τα πολυτελή δωμάτια της συνοικίας των Ευγενών. Στις τοξωτές εξώπορτες τους υπήρχαν επιγραφές με σκαλισμένα ωραία γράμματα που ανακοίνωναν στους περαστικούς τα ονόματα των ιδιοκτητών: Νάστος, Δίγκας, Πετρίδης, Αποστολίδης...

Ούτε πάτημα ούτε ανάσα ακουγόταν. Μοναχά τα διαπεραστικά νιαουρίσματα κάτι αρσενικών γάτων που φιλονικούσαν για το ποιος θα καταφέρει να ζευγαρώσει με τα θηλυκά και κάτι γαβγίσματα σκύλων που έφερνε ο βραδινός αέρας από τα υγρά βουνά τάραζαν την ατμόσφαιρα, αλλά δεν κρατούσαν για πολύ.

Όταν τα σπίτια άρχισαν πλέον να αραιώνουν κι η στράτα να κατηφορίζει, κοντοστάθηκε κάτω από τον τελευταίο φανό. Ένας δενδριώνας από πεύκα, μαύρα σαν την πίσσα, απλωνόταν μπροστά του. Ψυχή δε φαινότανε πουθενά. Σκιάχτηκε ο Κοσμάς. Κάτι τέτοια μέρη επέλεγαν οι νυχτοκλέφτες για να στήνουν τις ενέδρες τους.

Πίσω απ' τον δενδριώνα, ούτε τρία στάδια¹⁵ μακριά, βρισκότανε ο ναός του Αγίου Κωνσταντίνου κι αμέσως μετά υψώνονταν τα τείχη της πόλης. Εκεί θα γινότανε η

15. μονάδα μήκους που ισοδυναμούσε με 185 μέτρα.

συνάντησή τους. Το πήρε απόφαση. Χούφτωσε το σπαθί του, έσφιξε τα δόντια κι άρχισε να τρέχει προς τα δέντρα λες και επρόκειτο να βουτήξει σε κάποια λίμνη.

Πράγματι, τόσο κράτησε το πέρασμά του από τον δενδριώνα. Όσο ένα μακροβούτι. Τρία, τέσσερα το πολύ λεπτά αργότερα βρέθηκε λαχανιασμένος μπροστά στον ναό, δίπλα στα Μεγάλα Τείχη.

Τα τείχη που προστάτευαν την πόλη τους από κάθε λογής απελάτες και επιδρομείς ήταν πέτρινα, με χοντρά ξύλινα δοκάρια από κορμούς ελάτων ανάμεσα στις πέτρες και είχαν χρειαστεί κόποι δέκα χρόνων για να τα χτίσουν οι Λυκανδιώτες. Είχαν ύψος τριάντα οργιές¹⁶, πλάτος έξι και κάθε πεντακόσιες οργιές περίπου υψωνόταν κι ένας πύργος. Συνολικά οι πύργοι που έζωναν περιμετρικά τη Λυκανδό ήταν δεκάξι. Όλα αυτά έκαναν στ' αλήθεια τα τείχη της Λυκανδού πολύ ισχυρά. Στρατιές και στρατιές Αράβων που προσπάθησαν κατά καιρούς να τα πατήσουν δεν κατάφεραν τίποτα.

Τα τείχη είχαν όλο όλο δύο πόρτες ασάλινες με αργυρά κλειδιά. Τη μία τη γνώριζαν και τη χρησιμοποιούσαν άπαντες, ήταν η Μεγάλη Πόρτα. Βρισκόταν στο νότιο τμήμα του τείχους, ήταν φτιαγμένη από έβενο και σίδηρο, όπως και η κινητή γέφυρα που κρεμόταν μπροστά της. Από αυτή την πόρτα μπαινόβγαιναν οι κάτοικοι της πόλης, οι επισκέπτες, οι έμποροι κι οι ταξιδιώτες. Φυλασσόταν καλά από καμαρωτούς ασπιδοφόρους με στρογγυλά σκουτάρια¹⁷, μυτερά κράνη και κοντάρια, οι οποίοι παραμόνευαν ορθοί αριστερά και δεξιά στα δύο φυλάκια της πύλης.

Η άλλη, η Μικρή Πόρτα, βρισκόταν στη βορινή πλευρά

16. μονάδα μήκους που ισοδυναμούσε με 1,85 μέτρα.

17. ασπίδες.

του τείχους και δεν τη φύλαγε κανείς. Ήταν μόνιμα κλειδωμένη και μόνο ο δούκας, ο στρατηγός και ο πρωτοσπαθάρης¹⁸ του θέματος¹⁹ μαζί με τους ακρίτες μπορούσαν να μπαينوγαίνουν· συνήθως, όταν, φορεμένοι με τ' αστραφτερά κλιδάνια²⁰ στα στήθη τους, με τις ορθόφτερες κασίδες²¹ τους στα κεφάλια τους, με τα χειρόψελλα²² και τα ποδόψελλα²³ στα χέρια και στα πόδια, έφευγαν άρον άρον για μυστικές νυχτερινές περιπολίες ή όταν δεν ήθελαν να τους πάρει μάτι κανένας κατάσκοπος ή σπιούνος. Ήταν μια πύλη εκτάκτου ανάγκης, έξοδος κινδύνου που θα λέγαμε σήμερα, το κλειδί της οποίας το είχε πάντα ο δούκας της Λυκανδού.

Πουθενά δε φαινόταν άνθρωπος. Ούτε μπροστά στην εκκλησία ήταν κανείς ούτε κοντά στη Μικρή Πόρτα. Η ήδη άστατη από το τρέξιμο αναπνοή του Κοσμά έγινε ακόμα πιο ακανόνιστη. Πλησίασε αθόρυβα στη Μικρή Πόρτα και ψιθύρισε:

«Εεε! Είναι κανείς εδώ; Εεε! Είναι κανείς εκεί;».

Καμία απάντηση.

«Ανδώ; Αγησίλαε; Γιάννο;» ρώτησε παρακαλεστικά. «Μπα, κανείς» έκανε αποκαρδιωμένος. «Μα τι δουλειά έχω εδώ; Ελάτε τα μεσάνυχτα στη Μικρή Πόρτα. Η συνάντησή μας είναι μυστική και πολύ σημαντική! Έλα στη Μικρή Πόρτα, κορόιδο Κοσμά...» μονολόγησε θυμωμένα και αμέσως κοίταξε γύρω του ανήσυχα.

«Έλα στη Μικρή Πόρτα μες στα άγρια μεσάνυχτα. Λες

18. αρχηγός των σπαθάρων, των στρατιωτών της ανακτορικής φρουράς.

19. η επαρχία κατά τους Βυζαντινούς από την εποχή του Ηρακλείου.

20. θώρακες.

21. κράνη.

22. προστατευτικά των χειρών από σίδηρο ή ξύλο

23. προστατευτικά των ποδιών από σίδηρο ή ξύλο.

και δεν ξέρουμε ότι τέτοια ώρα τριγυρνούν νυχτοκλέφτες, λες και δεν ξέρουμε ότι δεν επιτρέπεται να ζυγώνουμε σ' αυτή την πόρτα μετά το σιωπητήριο κι ότι όποιος συλλαμβάνεται κινδυνεύει με μαστίγωμα ή ραβδισμό» είπε αγανακτισμένος και κοίταξε φοβισμένα πίσω προς τον δενδριώνα.

«Εεε! Είναι κανείς εκεί;» ξαναρώτησε άλλη μια φορά.
«Ε... Είναι κανείς εκεί;» επέμενε.

Καμιά απάντηση.

«Ωραία, πολύ ωραία» είπε με αγανάκτηση. «Κανείς... Καλύτερα να του δίνω όσο είναι ακόμα...»

«Καιρός» πήγε να πει, αλλά δεν πρόλαβε.

«Ένα φως! Κι άλλο φως!» μονολόγησε και οι λέξεις πάγωσαν στα χείλη του καθώς δύο φώτα εμφανίστηκαν μέσα από τον δενδριώνα. «Μα τον Άγιο Χαράλαμπο! Η νυχτερινή περίπολος θα είναι» ψέλλισε και πανικόβλητος κοίταξε γύρω του να βρει κάποια κρυψώνα.

Το θολωμένο του μυαλό αγνόησε τους θάμνους δίπλα στην εκκλησία, μία συστάδα από κυπαρίσσια λίγο πιο εκεί και επέλεξε να κρυφτεί σ' ένα κοίλωμα του τείχους, πίσω από μια ισχνή, κοντή συκιά που είχε καταφέρει να φυτρώσει ανάμεσα στις πέτρες. Με γρήγορες κινήσεις παραμέρισε τα κλαδιά της και κρύφτηκε πίσω τους. Όρθιος, κόλλησε όσο πιο πολύ γινότανε το σώμα του στις ζεστές πέτρες, που παρ' όλη τη βροχή είχαν κρατήσει μέσα τους την κάψα της ημέρας, και περιέμενε.

Κρουμένος στη σκιά της συκιάς, ένωσε προς στιγμήν ασφαλής. Όταν όμως είδε τα δύο φώτα να ξεστρατίζουν από το πλακόστρωτο δρομάκι και να στρίβουν προς τη Μικρή Πόρτα και στο τέλος να σταματούν λίγα δήματα μόλις μακριά του, στη μικρή πλακόστρωτη πλατειούλα, ένωσε τη γη να χάνεται κάτω από τα πόδια του. Για να μη σωριαστεί στο χώμα, έκατσε οκλαδόν, έσκυψε το κεφάλι του όσο πιο χαμηλά μπορούσε χώνοντάς το ανάμεσα στα δύο πόδια του, αγκάλιασε τα γόνατά του με τα χέρια του και κράτησε την αναπνοή του.

Η καρδιά του χτυπούσε τρελά και ακανόνιστα. Προσπάθησε να ηρεμήσει και ν' αφουγκραστεί τις φωνές των ανθρώπων που είχαν σταθεί λίγες οργιές μακριά του.

«Είσαι στραβός» άκουσε τον έναν να ωρύεται.

«Συμπάθα με, συμπάθα με» άκουσε τον άλλον να εκλιπαρεί.

«Μα τι να σου πω» ξαναείπε ο πρώτος.

Μα, για στάσου, σαν γνώριμες μου φαίνονται αυτές οι φωνές, σκέφτηκε. Ανάμεσα στο σύρσιμο που έκανε το ελαφρύ αεράκι ξεχώρισε τη φωνή του Γιάννου του Κοιμήση και του Αγησίλαου του Τσαλαβούτα. Ονόματα κι αυτά! Σάμπως το δικό του καλύτερο ήταν; Κοσμάς ο Κωλώνης. Άκου Κωλώνης.

Αμέσως η καρδιά του ξαναήρθε στη θέση της, έδγαλε το κεφάλι του από την κρυψώνα και ανασηκώθηκε λίγο πιο ψηλά για να σιγουρευτεί. Πράγματι, αυτοί ήταν! Είχαν κοντοσταθεί ούτε δέκα δήματα μακριά του και τσακώνονταν. Για άλλη μια φορά! Από τότε που τους ήξερε, από μικρά παιδιά, σαν τον σκύλο με τη γάτα τρώγονταν, ωστόσο πάντα αντάμα τούς έδλεπες. Και στο γυμναστήριο και στην εκκλησία δίπλα δίπλα πάντα ήταν, και στη δόλτα της αγοράς πάλι μαζί πήγαιναν. Κι όταν μάλωναν και χώριζαν

τα τσανάκια τους, για καμιά μέρα αντέχανε ο ένας μακριά από τον άλλο, άντε δύο το πολύ.

Ο Αησιόλαος ο Τσαλαβούτας ήτανε κοντός, μελαχρινός και λίγο αφύς, και στους τρόπους και στη θωριά. Η γαμψή μύτη του, τα ίσια σαν ευθεία γραμμή χείλη του, τα διαπεραστικά του μάτια τον έκαναν να φαίνεται σαν γεράκι. Εξού και το Τσαλαβούτας. Το όνομα αυτό το έδιναν στα μέρη τους σ' ένα είδος γερακιού που είχε τη συνήθεια να βουτάει από ψηλά στα θηράματά του. Κι ο Αησιόλαος σε κανέναν δε χαριζότανε, όλο σε φασαρίες έμπλεκε.

Το πιο περίεργο όμως επάνω του ήτανε το στέρνο του. Ήτανε ιδιαίτερα μεγάλο για το μικροκαμωμένο σώμα του και πεταγόταν πολύ προς τα έξω, λες και φορούσε κάποιον θώρακα κάτω από το ρούχο του. Το ίδιο στήθος είχε κι ο πατέρας του. Ακρίτης, και μάλιστα δρουγγάριος²⁴ της πιο σημαντικής βίγλας της Λυκανδού.

Ο Γιάννος ο Κοιμήσης, γιος κι αυτός ενός σημαντικού προσώπου της Λυκανδού, του Ιωάννη, που ήτανε τουρμαόρχης²⁵, ήτανε το άκρως αντίθετο. Ήταν ψηλός, εύσωμος και ευγενικός. Τα καστανόξανθα μαλλιά του έπεφταν με αφέλειες μπροστά στο μέτωπό του και ελαφρώς έκρυβαν τα μεγάλα καφετιά του μάτια. Τόσο μεγάλα, που θύμιζαν μάτια αγελάδας και τον έκαναν να φαίνεται μόνιμα νυσταγμένος. Εξού και το Κοιμήσης. Αυτά τα παρανόμια²⁶, βέβαια, δεν ήτανε δικά τους. Τα είχανε κληρονομήσει, όπως και τα χαρακτηριστικά τους, από τους πατεράδες τους κι αυτοί από τους δικούς τους και ποιος ξέρει πόσο πίσω πήγαινε αυτή η ιστορία.

24. υφιστάμενος του δούκα.

25. ο διοικητής της τούρμας (λατινικά *turma*: «ίλη ιππικού»), η οποία ήταν μονάδα του δυζαντινού στρατού.

26. παρατσούκλια.

«Μα είσαι, είσαι...»

Εκνευρισμένος ο Αγησίλαος, έψαχνε να βρει τις κατάλληλες λέξεις και τον τρόπο να κατεβάσει το σηκωμένο του χέρι στο σβέρκο του Γιάννου.

«Συμπάθα με, συμπάθα με. Δεν το ήθελα...» τον εκλιπαρούσε αυτός ο καημένος και μ' ελιγμούς προσπαθούσε να αποφύγει τις σφαλιάρες του Αγησίλαου.

«Με εκσαγόνιασες, ανόητε» του είπε εντέλει ο Αγησίλαος και, παρατώντας την προσπάθεια να τον χτυπήσει, χάιδεψε τη μασέλα του, που πονούσε ακόμα. «Σου είπα θα περιπατείς δύο δήματα πίσω μου, όχι επάνω μου» του φώναξε.

«Συμπάθα με. Αλλά να... φοβάμαι...» απολογήθηκε ο Γιάννος και απομακρύνθηκε.

«Τι φοβάσαι; Με βλέπεις εμένα, τον Αγησίλαο τον Τσαλαβούτα, να φοβάμαι;»

Δεν πρόλαβε να απαντήσει ο Γιάννος κι ένα ουρλιαχτό ξεχύθηκε στην ατμόσφαιρα, ένα παρατεταμένο «ουουουουου», λες και κάποιος λύκος ή τσακάλι ή κάποιο άλλο πλάσμα του δάσους δρέθηκε ξαφνικά εκεί κοντά τους.

«Τι ήταν αυτό;» αναφώνησε ο Γιάννος και κρύφτηκε πίσω από την πλάτη του Αγησίλαου.

«Ποιο;» τον ρώτησε αυτός.

«Αυτό... Κάτι σαν...» ψέλλισε ο Γιάννος μην μπορώντας να περιγράψει τι ακριδώς άκουσε.

«Ο άνεμος που τρυπώνει στις χαραμάδες του τείχους θα ήταν» προσπάθησε να τον καθησυχάσει ο Αγησίλαος, που ήταν και λίγο περήφανος στ' αυτιά από τότε που τον βρήκε μια παιδική αρρώστια, η οποία, εκτός από όλα τ' άλλα τα συμπτώματα, είχε γεμίσει και με πύον τ' αυτιά του.

Ένα δεύτερο παρατεταμένο και πολύ πιο δυνατό από την πρώτη φορά «ουουουουουουουου» έκανε ακόμη και

τον Αγησίλαο να σκιαχτεί και τις τρίχες του σώματός του να σηκωθούν όρθιες σαν καρφιά.

«Μαμά!» αναφώνησαν ταυτόχρονα και οι δυο, κι από την τρομάρα τους αγκαλιάστηκαν όπως αγκαλιάζονται τα μικρά πιθηκάκια όταν τα παίρνουν οι κυνηγοί από τη μάννα τους.

«Δύκοι είναι;» αναρωτήθηκε ο Γιάννος.

«Ή μήπως τσακάλια;» ψέλλισε ο Αγησίλαος και, πριν καλά καλά ολοκληρώσει τη φράση του, ο Κοσμάς παραμέρισε με θόρυβο τα φύλλα της συκιάς, βγήκε από την κρυψώνα του και μ' ένα σάλτο που θα το ζήλευε τίγρης της Περσίας προσγειώθηκε μπροστά τους βγάζοντας ένα τρίτο, ακόμα πιο δυνατό ουρλιαχτό.

«Οουουουουου...»

«Αααααααααααα...» στρίγγλισαν ταυτόχρονα οι δυο φίλοι.

Μέχρι την άλλη άκρη της πόλης πρέπει να ακούστηκαν και, σφιχταγκαλιασμένοι καθώς ήτανε, έχασαν την ισορροπία τους και παρέσυραν ο ένας τον άλλο σε μια αστεία πτώση στο έδαφος.

«Είσαι ανόητος, Κοσμά! Μας κατατρόμαξες» διαμαρτυρήθηκε ο Γιάννος μόλις κατάφερε να πάρει μια ανάσα και να σηκωθεί όπως όπως όρθιος.

«Αυτό θα μας το πληρώσεις» πρόσθεσε ο Αγησίλαος, κι από την έκφραση του προσώπου του καταλάβαινες πως ήτανε πολύ θυμωμένος.

«Εγώ είμαι ανόητος ή εσείς;» τους ρώτησε σοβαρός εκείνος. «Σβήστε αμέσως τους φανούς, άμυαλοι! Είναι ή δεν είναι η συνάντησή μας μυστική;»

«Είναι» του απάντησε ο Γιάννος.

«Το ξέρετε ή δεν το ξέρετε πως απαγορεύεται να κυκλοφορούμε τέτοια ώρα;»

«Το ξέρουμε» απάντησε απρόθυμα ο Αγησίλαος.

«Το ξέρετε πως απαγορεύεται να ζυγώνουμε στη Μικρή Πόρτα;»

«Το ξέρουμε» απάντησαν και οι δυο σαν βρεγμένες γάτες.

«Τότε, γιατί μου ήρθατε εδώ λες και οδεύετε σε πανηγύρι;» τους ξαναρώτησε.

«Έλα, ντε; Γιατί ήρθαμε; Μου λες;» γρύλισε ο Αγησίλαος.

Ο Κοσμάς δεν απάντησε. Έφτυσε τα τρία δάχτυλα του δεξιού του χεριού κι έσβησε τις φλόγες στα φιτίλια των φανών, που κείτονταν ακόμα στο έδαφος.

«Ήρθαμε εδώ γιατί μας κάλεσε η Ανδώ» απάντησε καθυστερημένα ο Κοσμάς.

«Και πού είναι αυτή;» τον ρώτησε ο Αγησίλαος θυμωμένα, που δεν του άρεσε καθόλου να τον στήνουν ή να τον απηφούν.

«Ναι, αλήθεια, πού είναι η Ανδώ;» απόρησε με τη σειρά του ο Γιάννος, με τη γνωστή παιδιάστικη αφέλεια που τον χαρακτήριζε.

«Θα έρθει, όπου να 'ναι θα έρθει...» απάντησε ο Κοσμάς.

«Και γιατί μας κάλεσε βραδιάτικα φορτωμένους μ' όλα αυτά;» επέμεινε ο Αγησίλαος δείχνοντας τον παραφουσκωμένο μάρσιπο στην πλάτη του.

«Και γιατί δε μας είπε γι' αυτή τη συνάντηση όταν ήμασταν ακόμη στην παλαιόστρα;» ρώτησε πάλι ο Γιάννος.

«Κάποιο λόγο θα είχε» προσπάθησε να τη δικαιολογήσει ο Κοσμάς. «Σίγουρα θα υπάρχει κάποιος λόγος για όλη αυτή τη μυστικότητα.

Αλήθεια σας λέω. Δεν ξέρω τίποτα παραπάνω. Ορίστε, αυτό είναι το μαντάτο που δρήκα στο παράθυρό μου» είπε και αποκάλυψε από την τσέπη του ένα μικρό χαρτί.

Ο Αγησίλαος άρπαξε το χαρτί, το ξεδίπλωσε και με δυσκολία, κάτω από το φως των αστεριών, προσπάθησε να το διαβάσει. Οι λέξεις ήταν γραμμένες με περίτεχνα λεπτοδουλεμένα γράμματα, ο γραφικός χαρακτήρας της Ανδώς ήταν κι έλεγε ακριβώς ό,τι και στο δικό του χαρτί:

Μυστική συνάντηση. Πάρτε μαζί σας τον εξοπλισμό εκστρατείας, προμήθειες για μία εβδομάδα. Ελάτε τα μεσάνυχτα στη Μικρή Πόρτα. Η αποστολή μας είναι πολύ σημαντική! Στους γονείς θα πείτε ψέματα πως πάμε στη Βαθιά Λίμνη για ψάρεμα. Καμία κουβέντα σε κανέναν άλλο.

†²⁷

Έτσι επικοινωνούσε η Ομάδα των Τεσσάρων! Ο Κοσμάς, ο Αγησίλαος, ο Γιάννος και η Ανδώ δηλαδή. Με μηνύματα στα παράθυρα των σπιτιών τους συνεννοούνταν, κρυφά από τους γονείς τους, τους γραμματιστές και τους γραμματικούς²⁸. Ένα κομμάτι χαρτί σφηνωμένο ανάμεσα στο περδάζι και τις πέτρες του τοίχου, και πέντε έξι λέξεις, τις πιο πολλές φορές συνθηματικές.

Πρωτοσυναντήθηκαν πριν από επτά χρόνια, όταν πήγαν για πρώτη φορά στο σχολείο. Στην τάξη τους θα ήταν πάνω από σαράντα παιδιά, όλα τους παιδιά αξιωματικών,

27. ένας σταυρός που έμοιαζε με σπαθί ήταν το σύμβολο της Ομάδας των Τεσσάρων.

28. οι πρώτοι ήταν οι δάσκαλοι για παιδιά μέχρι την ηλικία των δώδεκα και οι δεύτεροι από τα δώδεκα και πάνω. Κάτι ανάλογο του δάσκαλος και καθηγητής σήμερα.

δημοσίων υπαλλήλων και εμπόρων. Ωστόσο, οι τέσσερις τους έδεσαν μεταξύ τους, γίνανε μια παρέα και στο τέλος κατέληξαν να γίνουν η Ομάδα των Τεσσάρων. Η πρωτότυπη ονομασία της ομάδας ανήκε στον Αγησίλαο και οι δράσεις τους ήταν ποικίλες και πολυσήμαντες.

Μερικές φορές έβαζαν στη θέση τους όσους παρίσταναν τους καμπόσους στο σχολείο, κάποιες άλλες αλληλοδοθιόντουσαν στα αθλήματα και στα αγωνίσματα. Όμως οι αγαπημένες ασχολίες τους ήταν η ιππασία και το ψάρεμα. Συχνά πυκνά τα βράδια δίνανε ραντεβού στη Μικρή Πόρτα και θγαίνανε κρυφά έξω από τα τείχη της πόλης με το κλειδί που «δανειζότανε» η Ανδώ από τον θείο της τον Θεόδωρο, τον δούκα της Λυκανδού. Πηγαίνανε στα βοσκοτόπια, λύνανε τα παλουκωμένα άλογα των ακριτών, καβαλούσαν από ένα και μέχρι το ξημέρωμα τριγυρούσαν στους κάμπους και στα ποτάμια.

Το ψάρεμα στη Βαθιά Λίμνη ήταν η δεύτερη αγαπημένη τους ασχολία. Γι' αυτό και η Ανδώ το πρότεινε ως δικαιολογία για να τους αφήσουν στην ησυχία τους για κάποιες μέρες οι γονείς τους. Το είχαν ξανακάνει κι άλλες φορές και δε θα κινούσε υποψίες. Στη λίμνη κατοικούσε μόνιμα ένας θείος του Γιάννου, ψαράς στο επάγγελμα, ο κυρ Νίκος ο Κλεπουσινιώτης, σκληραγωγημένος άνθρωπος. Είχε αποσυρθεί εκεί από τότε που έχασε την οικογένειά του σε μια επιδρομή των Αράδων. Σίγουρα η παρουσία του κυρ Νίκου στη λίμνη, σε μια καλύδα δίπλα από τη δική τους, ήταν καθησυχαστική για τους γονείς.

«Κι αν δεν έρθει;» ρώτησε ξανά ο Γιάννος.

«Θα έρθει» απάντησε με σιγουριά ο Κοσμάς.

«Μήπως θα ήταν καλύτερα να φύγουμε;» είπε ο Γιάννος κοιτάζοντας πάλι γύρω του εξεταστικά.

«Όχι, θα την καρτερούμε» απάντησε διαστικα και με

πυγμή ο Κοσμάς, κι αφού ξαναδίπλωσε το σημείωμα μέχρι που έγινε ένα μικρό τετραγωνάκι και το έχωσε στην τσέπη του παντελονιού του, τους παρότρυνε, πριν ο φόβος τούς κυριεύσει για τα καλά, να κρυφτούν πίσω από τη συκιά.

«Ελάτε, ελάτε...» τους είπε. «Ελάτε πίσω από τη συκιά, δεν πρόκειται να μας δει κανείς».

Και πράγματι το έκαναν. Κατευθύνθηκαν προς τα τείχη, κάθισαν κάτω από τη συκιά ο ένας δίπλα στον άλλο και σιωπηλοί βάλθηκαν να αφουγκράζονται το σκοτάδι και να οσφραίνονται την ατμόσφαιρα σαν λαγωνικά.

Μια κουκουδάγια γαντζωμένη στο ψηλότερο κλαδί ενός κέδρου ακριβώς μπροστά από την εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, όταν είδε τα τρία αγόρια να στριμώχονται στο κοίλωμα του τείχους πίσω από τη συκιά, γέλασε με την αφέλειά τους και αποφάσισε να τους προειδοποιήσει μ' ένα τριπλό «κουκουδάου», το οποίο σήμαινε: «εκεί που έχετε κρυφτεί σας βλέπουν όλοι, κι ας μην έχουν τα δικά μου μάτια».

Παρ' όλα αυτά, κανείς από τους τρεις δεν κατάλαβε το μαντάτο για να το λάβει υπόψη του· αντίθετα, ο Γιάννος τής αγριομίλησε κι αποπάνω: «Ξουτ, ξουτ, φύγε γρουσουζικο όρνεο» είπε και έπιασε ένα λιθάρι να της το πετάξει.

